

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto
valtiovarainministerio@vm.fi

Valtiovarainministeriön 10.3.2021 lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi koskien valtion kiinteistöstrategiaa 2030, VN/6761/2021

LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSEKSI KOSKIEN VALTION KIINTEISTÖSTRATEGIAA 2030

Yleistä

Metsähallituksen mielestä lausuttavana oleva luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi koskien valtion kiinteistöstrategiaa on selkeä ja tarkoituksenmukainen. Kiinteistöstrategian päivittämiseksi tehty työ sekä työryhmän ehdotus valtion kiinteistöstrategiaksi yhdessä nyt lausuttavana olevan valtioneuvoston periaatepäätöstä koskevan luonnoksen kanssa muodostaa kokonaisuuden, joka vastaa erittäin hyvin päämääränä olevaan valtion kiinteistövarallisuuden hallintaan ja hoitamiseen tehokkaalla, kestävällä ja valtion kokonaisedun varmistavalla tavalla.

Päivitettäviksi tunnistettuja aihekokonaisuuksia olivat erityisesti omistajahallinnon vastuiden täsmentäminen, omaisuuden luokittelun kehittäminen, valtion kokonaisedun tarkastelu erityisesti kulttuurihistoriallisten kohteiden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta sekä tiedon jakaminen ja rekisterien kehittäminen.

Lisäksi tärkeitä uusia teemoja luonnoksessa ovat mm. ilmastoasiat ja luonnon monimuotoisuus. Metsähallituksen uudessa omistajapolitiikassa ja tulosohjauksessa on kiinnitetty erityistä huomiota näihin teemoihin niin liiketoiminnan piirissä olevien alueiden kuin suojelualueidenkin osalta. Metsähallitus toteuttaa osaltaan mm. luonnon monimuotoisuusohjelmaa Helmi, jonka toimilla vahvistetaan suojelu- ja muiden alueiden monimuotoisuutta. Helmi elinympäristöohjelmasta valmistellaan valtioneuvoston periaatepäätöstä vuoteen 2030.

Metsähallitus kiittääkin valtiovarainministeriötä erittäin hyvin ja vuorovaikutteisesti toteutetusta prosessista.

Huomioita luonnoksen sisällöstä

Valtion kiinteistövarallisuus luokitellaan strategisiin omistuksiin, käyttökiinteistöihin ja luovutettaviin kiinteistöihin. Luokitus vastaa paljon aiempaa paremmin valtion kiinteistövarallisuuden kokonaisuutta ja huomioi aiempaa paremmin sen erilaiset merkitykset ja kehittämismahdollisuudet erityisesti valtion maa- ja vesiomaisuuden osalta (linjaus 3).

Metsähallitus pitää tärkeänä sitä, että valtion kiinteistövarallisuutta hallinnoiviksi asiantuntijaorganisaatioiksi on Senaatti-konsernin ja Metsähallituksen lisäksi tunnistettu myös Väylävirasto (valtion liikenneväylät) ja ulkoministeriö (valtion ulkomailla sijaitsevat kiinteistöt) (linjaus 4). Linjauksessa todetaan, että Valtion kiinteistövarallisuuden keskittämistä jatketaan sen ollessa tarkoituksenmukaista ja valtion kokonaisetua toteuttavaa. Keskittämiseen on otettu nyt aiempaa selvemmin mukaan tarkoituksenmukaisuuden näkökulma, mitä Metsähallitus pitää tärkeänä. Valtion sisäisten hallinnansiirtojen menettelyjä ja hallinnansiirtokohteiden hoidon ja kunnossapidon tarvitsemaa rahoitusta tulee edelleen kehittää.

Metsähallitus pitää erittäin tärkeänä sitä, että linjauksissa on mukana esitys valtion kulttuurihistoriallista kiinteistövarallisuutta selvittävästä hankkeesta (Linjaus 5). Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on useampana vuonna kiinnittänyt huomiota siihen, että Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden mittavaan korjausvelkaan ei ole löytynyt kokonaisratkaisua, vaikka muutamia kohteita onkin pystytty kunnostamaan.

Kiinteistövarallisuudesta luopumista koskevaan linjaukseen (linjaus 7) liittyen ehdotuksen tekstissä todetaan, että *”Valtio vaikuttaa omistajaohjauksessaan siihen, että valtion tarpeista vapautuvat ja valtion tukemaan asuntotuotantoon soveltuvat alueet luovutetaan kohtuuhintaisesti (ns. ARA-hinta) ensisijaisesti kunnille tai toissijaisesti muulle alueen lopulliselle asuntotuotannon tarjoajalle.”* Ehdotuksen sisältöä voi tuolta osin pitää vähintäänkin luovutuslain hengen vastaisena. Luovutuslain lähtökohtana on ollut kaikkien luovutuksen saajien tasapuolinen kohtelu ja käypä hinta. Valtion omistajaohjausta ei ole myöskään luovutuslaissa todettu perusteeksi erityisen painavan syyn harkinnassa. eikä omistajaohjauksen perusteellakaan käyvästä hinnasta poikkeaminen olisi mahdollista. Kiinteistöstrategiaan ei tulisikaan sisällyttää sen sisältöistä ohjausta, joka vaatisi tarkemman arvioinnin perustuslain kannalta kiinteistöstrategiassa tarkoitettujen toimijoiden (kuten MH) riittävästä toimivallasta. Ehdotettu menettely saattaisi olla myös EU kilpailuoikeuden ja valtioneuvoston näkökulmista ongelmallinen. Kyseinen kohta tulisikin Metsähallituksen mielestä poistaa ehdotuksesta.

Metsähallitus näkee runsaasti mahdollisuuksia valtion kiinteistöhallinnossa tietojen yhteiskäytön ja tietosisältöjen yhteisen kehittämisen osalta (linjaus 9). Linjauksessa on todettu, että Metsähallituksen johdolla toteutetaan selvitys erilaisista historiallisista syistä haltijattomista valtion kiinteistöistä. Metsähallitus tarttuu mielellään tähän erittäin tärkeäksi koettuun työhön, jolle alkaa myös olla edellytykset yhtenäistettyjen digitaalisten hallintarajojen osalta.

Ilmastovaikutusten osalta (linjaus 10) linjauksissa korostetaan nyt ilmastokuormituksen ja hiilijalanjäljen vähentämistä. Valtion kiinteistöjen positiiviset ilmastovaikutukset (hiilinielujen ja varastojen kasvu sekä hiilikädenjälki) ovat kuitenkin moninkertaisesti suuremmat kuin päästöt ja hiilijalanjälki ja niitä kehittämällä päästään vielä suurempaan vaikuttavuuteen, mitä korostetaan mm. Metsähallituksen omistajapolitiikassa. Ilmastovaikutuksia pitäisikin Metsähallituksen mielestä tarkastella linjauksissa laajalaisemmin myös hiilinielut ja hiilivarastot huomioiden.

Kiinteistöstrategian toimeenpanosta todetaan, että vastuu toimeenpanosta on valtion kiinteistönhaltijoilla ja että tavoitteista ja toimista syntyy kokonaisuus, jonka seurantaan asetetaan laajapohjainen neuvottelukunta. Esitetyllä tavalla toimeenpanossa säilyy riittävä, toimialakohtaiset piirteet ja menettelytavat mahdollistava ote, mutta toisaalta voidaan tiivistää valtion kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden ohjausta ja johtamista.

Käytettyä terminologiaa koskien ensimmäisellä sivulla, taustaa käsittelevässä kappaleessa, viitataan veromaksajien kokonaisuuteen. Veronmaksaja käsite on Metsähallituksen mielestä suppea kuvaamaan valtion kiinteistöomistuksen hyödynsajia ja se on myös luonteeltaan kustannuksia alleviivaava. Sen sijaan Metsähallituksen mielestä olisi parempi käyttää esim. yhteiskunnallisen kokonaisedun käsitettä.

Lopuksi

Metsähallitus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi ja osallistuu mielellään mm. periaatepäätöksen perusteella käynnistettäviin jatkotöihin.

Lisätietoja Metsähallituksen lausunnosta antaa Senior Advisor Tapio Pouta, tapio.pouta@metsa.fi

Vantaalla 31.3.2021

Juha S. Niemelä
pääjohtaja